

● své nemoci

Vracel jsem se z Říma, kam jsem byl šel k vůli jubilejnímu roku, vázán slibem a z jistých jiných vážných důvodů, touže obnoviti starou kůži a žádaje obléci nového člověka. A když, vykonav s boží milostí úspěšně cestu, byl jsem vzdálen od města Prahy asi jen tři míle, přepadla mne náhle choroba se strašnou zimnicí a skoro celý den mnou bídne lomcuje, mne zdržela a téměř k záhubě přivedla. Když jsem tedy byl vysílen několikadenní těžkou nemocí a prudkou bolestí a lékaři zoufali nad mým životem a jiní byli podobně zklamáni ve své naději, moji známí totiž, přátelé a nejbližší, i já podobně jsem se domníval, že nikterak již dále nebudu žítí a počal jsem přemýšlet o sobě jako o umírajícím, jak bych dobře skončil svůj konec. Přišel čas jitřní a kněz, jenž měl sloužiti mši, při níž jsem chtěl přijmouti spásné viaticum, nejsvětější tělo pána našeho Ježíše Krista, jehož pomocí odcházejí s nešlechtného světa měl jsem býti doveden na cestu věčného spasení, jak jsem pevně důvěřoval. Byl jsem opřen kleče na kolenou na jakémisi polštáři; když mne však přemáhala slabost, zmocňovala se mne jakási pomatenost; a když jsem upozoroval, že jí znatelně přibývá, počal jsem vstávat a spěchat ke knězi. S té i s oné strany mne podpírali dva, protože hrůza smrti připadla na mne a s pokleslými koleny nehybný jsem vězel. Když pak kněz meškal s podáním spásné svátosti, pokryly mne temnoty a otevřenýma očima nemohl jsem viděti, ohluchl a oněměl jsem úplně. A jak tvrdili kolemstojící a mnozí z těch, kdož mne drželi, zdálo se, že mé kosti na sebe narážejí a lámou se jako u mrtvých, a známky umírajícího člověka zvenčí jiným se jevily, uvnitř pak duše má trpěla nevýslovnou bolestí. Neboť nadmíru užaslý nejprve jsem zoufal nad životem; domníval jsem se totiž, že nikterak již neuvidím člověka více, bydlitele pokoje. A konečně, tehdy jsem poznal vydechšen, jak velice strašná jest smrt: zcela ujištěn o smrti to, co smrti jest, jsem snášel a zkušeností jsem poznal. Neboť duch můj v posledním tažení se nacházel a nebylo tam již než trápení, tesknost, strach, hrůza, bolest a úzkost a nesmírná zmatenost, a nejvíce jakési strašné pomínutí smyslů, jehož nedovede vysloviti jazyk všech žijících. Ale když jsem od Pána žádal, aby se tato překrutná bolest zmenšila, zaslechl jsem v duši své kohosi pravícího: Co se divíš tak velkým bolestem? To nic není vzhledem k těm, jež jsou v posledním zápase a vypuštění ducha.

A když tyto velmi prudké bolesti takto ve mně zuřily, nevýslovně větší byla jiná bolest svědomí uvnitř žalujiícího, a těžkost zemřítí. Neboť

duše velmi se bála odloučiti se od těla, úzkostně naříkajíc, že sama jde a druhá nemá, že opouští jistý příbytek a jde do místa nejistého a neznámého, zanechává po sobě vše, co má, a je zbavována vlastního těla, a posléze, že nikoho nemá, komu by vysvětlila bídu svého neštěstí a oznámila, co by jí prospělo, ale zbavena všech pomoci sama nevěděla, co má dělat. Proto jsem také počal přemýšlet ve své duši:

Běda mně! Kam povede má cesta dnes, kam půjdu, kde bude můj nocleh?

A trnul jsem nevylicitelnou hrůzou, co potom učiním, uvidím-li hrůzy ďáblů, kteří by mne chtěli uchvátit, jestliže by mě vlekli do pekla nebo do očiště. Nevěděl jsem totiž, budu-li shledán hodným nenávisti či lásky. Pročez já, jenž jsem dříve toužil po smrti prose Boha, aby mne vzal s tohoto světa, dojat vypsanými bolestmi a obavami, úpěnlivě jsem žádal Pána Boha o poshovění, řka:

Ó, Pane, pamatuj na mne! Vždyť jsem ještě neudělal poslední pořizování, ještě jsem nebyl pomazán posledním pomazáním! Protože však potom přece zemru, ne jak já chci, ale staň se vůle tvá! Otče, táhni mne za sebou! V ruce tvé poroučím ducha svého.

A jistě jsem potom poznal, jak tělo nic nezmůže a veškerá síla spočívá v duši, jež panuje v těle jako král v království, pán v domě, jež někdy z malomyslnosti byla pužena k východu a zdráhajíc se tělo opustiti, vracela se zase dovnitř.

Zatím se stalo, že jsem si uvědomil, že mám ještě přijímati; neboť v předcházejících těžkostech jsem zapomněl na přijímání. Řekl jsem tedy sám v sobě: Byť i oči mé byly zakaleny, takže nemohu viděti svého Pána, aspoň ústa otevru, abych přijal tuto velebnou svátost. A tak jsem otevřel svá ústa a soustředil jsem ducha k uctivému přijetí těla Páně. A ihned se otevřely mé oči a uviděl jsem kněze před oltářem čekajícího s eucharistií s ostatními kolemstojícími zalitého slzami. A když jsem spatřil chléb živý, jenž dává život světu, rozpadlo se také pouto rtů a počal jsem říkati:

Pane můj, králi!

Kněz pak mi hned podal tělo Páně a ihned mne všechna bolest opustila a zůstala jen nepatrná stopa slabosti: neboť příchodem života byla zaplašena smrt, a já jsem nabyt zdraví.

Ale nedovedl jsem ho uchovat. Neboť po spásném lékaři a spásonosném léku, jež jsem přijal v těle Kristově, tělesní lékaři nevhodným napomínáním mne sužovali, abych přijal jakýsi posilující nápoj. Říkal jsem jim, že jiného nepotřebuji než ten, jenž uzdravil. Myslíl jsem totiž v duchu, že mi neprospěje vzítí jiné léky, chci-li býti dokonale zdrav; pakli bych jinak učinil, že jistě vím, že upadnu v dřívější chorobu. Když však lékař vytrvale naléhal, a ostatní s ním, abych něco pro posílnění vzal, já bídny a křehký, náchylný k zlému, jsem se poslechl, abych byl poslušný a nepohrdal lékaři. Přijal jsem posilu tělesnou a posilu duchovní, co do tělesného zdraví, jsem ztratil. A hned potom slabosti pomalu přibývalo; a když jsem ji upozoroval, udělal jsem závěť a byl jsem pomazán posvátným olejem nemocných téhož dne před polednem nebo okolo poledne. Věřil jsem totiž, že můj Bůh mi dal poshovění, abych toto vykonal. A to by se bylo i stalo, kdyby mne boží milosrdenství bylo neušetrilo. Jemuž samému chvála a díkůvzdání budiž na věky věkův.

Co budu vypravovati, stalo se mi, když jsem dlel na studiích v Montpellier, kdež jest na celém světě nejslavnější studium lékařské a nacházejí se tam výborní lékaři. Ochuravěl jsem a byl jsem těžce nemocen celý týden. Mezi jinými význačnějšími lidmi navštívil mne lékař, jménem Johannes Jacobi, kterého potom (ještě za mého pobytu na studiu v Montpellier), král francouzský Karel pro jeho uhlazenost povolal do Paříže za svého osobního lékaře. Ten, když jsem ležel těžce churav a on sám zoufal nad mým životem, nařídil mi dáti jakýsi příkrm, víno však mi zakázal pít, leč jednou nebo dvakrát a to na polovic rozředěné vodou. Ale má nemoc se stále více zhoršovala. Jednoho dne se stalo, že mi jakýsi student, když nikdo jiný nebyl přítomen, dal jídlo i nápoj, jehož se mi zachtělo; snědl jsem sotva dvě lžíce příkrmu, ale vypil osm číší silného vína. I stalo se, že jsem se dokonale uzdravil. Zanedlouho pak přišel ke mně onen lékař a ohledav můj puls, počal užaslý volat: Jest zdrav, jest zdrav! A ihned se náramně počal vyptávat, jakým způsobem jsem se vyléčil. A když jsme mu vyprávěli, co se stalo, začal říkat: Běda, běda nám! Neboť se často mýlíme, léčíce domácími léky cizince, kteří se od nás zcela liší mravy, způsobem života, polohou a jinak.

Myslím, že by prospělo — nechci se tím ovšem nijak dotýkati lékařů — kdyby staré knihy byly na některých místech opraveny nebo také zcela odstraněny; a po uvážení slabosti povahy lidské i ostatních věcí, jež v poslední době přicházejí na každého člověka, spíše by se měly vymýšleti nové léky, jakož jest psáno: Když nové věci přijdou, staré zamýšleti nové léky, a síly rostlin a různá spojení látek, jež se nenacházejí v jejich pravidlech, měly by se znova skládati, aby mohly býti přizpůsobeny době a lidské křehkosti. Činí-li však lékaři jinak, moudrý člověk vidí, že bloudí; neboť mnozí vidí, že nemocní od lékařů potupení a zavržení jsou někdy uzdraveni přičiněním laiků nebo ženiček novými a neobvyklými rostlinami. Hle, jak pochybná a nejistá jest tradice léků a nevyzkoušená věda o lécích a lékařích, jak praví sami zkušené lékaři. Na konec bych podotkl, že učený a zkušený lékař musí míti zkušenost a vědomost všech předcházejících lékařů, a i tak, při množství lidí, jež denně léčí a navštěvuje, stěží se ubrání, aby se v něčem neprovinil a nedopustil přečinu proti pravidlům. A kdo by jedině přestoupil, učiněn jest všemi vinný; a tím těžce hřeší.

Utrpení mučedníka jest jeho zásluha, nikoli těch, kdož ho usmrcují. Ó, jak mnozí jsou dnes mučedníky lékařů! A z toho vyplývá a s tím souvisí jiná otázka: zda má býti nazýván lékařem, kdo chorého neuzdravuje, nýbrž činí ještě více nemocným anebo zavíní jeho smrt, když přece lékař se má nazývati od léčení a nikoli naopak. Ale tuto otázku si netroufám rozhodnouti a zanechávám ji k úvaze lékařům. — Toto jsem však napsal, ne abych někoho potupil, nýbrž abych více upozornil na nejistotu zdejšího života a všech umění, jež nemají svůj cíl ve všem určený.

Před světem pak máme utíkat proto, že o něm svědectví vydala Pravda, že skutky jeho zlé jsou. A kdo by mohl mysliti tolik zlého, co se stalo v časech minulých, nyní se děje a v budoucnosti stane? Vidíš tedy, že svět jest ve zlém postaven a takovými osidly ohrazen, špinavostmi poskvrněn, jedy nakažen a všech neřestí pln, kde od ustavení světa a od hříchu prvního člověka až do konce světa není okamžiku, jenž by byl prost zla. Ba dokonce po celém okrsku zemském rod lidský je zapleten do nesčetných hříchů, tak velikých a tolika křivd vůči bližním, vražd, šaleb, loupeží, zhýralostí a jiných zločinů, že kdyby je kdo z horlivých věřících mohl všechny naráz spatřiti, přílišnou hrůzou poražen smrtí by zemřel. A kdyby mu byl dopřán život, nad smrt by byl život horčejší a přesahoval by všechny muky pekelné, kdyby kdo všechny tyto neřesti mohl očima viděti, když i přemýšleti o nich není než krutá muka. V této totiž marnosti světa bídí chodí v temnotách a nikoli ve světle, dobro nazývají zlem a zlo dobrem, práce a strasti považují za rozkoš, zatížení vahou železa si nestěžují, dlouhými zmučení cestami se neunaví, ale v tom jest jejich odpočinek a tak se jim to lépe líbí. Jejich život nejhorčejší jeví se nejsladším, přílišná bída nejšťastnější prosperitou, zármutek radostí, práce oddechem, bolest zdravím, lež zvědavostí, lstivost chytrostí, šaškovství bedlivostí, žvanivost vědou, prohnanost moudrostí, násilnost statečností, lenost mírností, tvrdošíjnost stálostí, loupež prozřetelností, rozmařilost štedrostí, lakota šetrností, pýcha velkomyslností atd.

O příčině nerovnosti mezi lidmi

Musíme míti na mysli, že všichni podle těla jsou synové Adamovi, tedy všichni navzájem bratří. Jestliže bratří, tedy dědici, spoludědici a bližní. Stejně tedy dědictví mají, stejně panují. Ale ta nerovnost, že jedni jsou bohatí a druhí nuzní, nepochází z řízení božího, nýbrž z lidské ctižádosti a lakoty. Co jeden uchvátil a nazval svým, to tyranským násilím držel a neváhal zabráti zemi a hromaditi majetek budoucím generacím, takže oni sami jsou bohatí a mnoho jiných učinili nuznými. Stvořitel všech tedy všem stejně rozdělil, ale lidská nešlechtnost zvrátila řád. I zákonem Mojžíšovým se prikazuje, aby se mezi nimi nenalezlo chudého. Nyní však celý svět je rozdělen, a každý si osobuje cizí jako své vlastnictví. Toto rozdělení pokáral Pán, když řekl komusi: Človče, kdo mne ustanovil děličem nad vámi? A proto také dal přikázání, aby každý miloval bližního svého jako sebe samého. Neboť milování spojuje ty, jež nenávisť rozděluje, takže v lásce jsme jedno v Kristu, jako i Kristus v otci jedno jest, abychom jednomyslní mohli přebývati v domě nebeského otce, v němž jsou příbytkové mnozí.

Nakonec jsem nucen jasně vysloviti, o čem jsem měl mluvit na počátku, jak nyní žijí mužové duchovní a jak málo se jich nalézá dokonalých, a ještě méně těch, kteří by nezasluhovali znamenitého pokárání. Neboť s takovou odvahou se někteří považují za sluhy boží, že dokonalejšími pohrdají. Podněcování totiž zpupnou nadutostí, někteří žádají dosáhnouti primátu ctností mezi duchovními a pokornými nikoli pokorou, nýbrž pýchou, jedni druhým závidí a utrhaří, někteří také jsou ovládáni netrpělivostí nemalou. Jednotliví z nich jsou zapleteni do těchto i jiných neřestí a přece se zpupně druzí mezi dokonalé, lze-li nazvati dokonalými ty, kdož dokonalosti postrádají. Ó, jaké duchovní řády a jaké bezbožnosti! Jaké rozdíly řádů a zvrácenosti příslušníků řádových! Kolik řádů, tolik i neřádů a jednotlivých přečinů jednotlivců. Kolik slova božího hlasatelů, tolik i přestupníků, kolik učeností osvícených, tolik mravy poskvrněných, v nichž poznáváš učitele jiných a ničitele vlastních statků. Kolik prelátů nevzdělaných, představených zločinných, biskupů oddaných tělesnosti! Ó, jak slepý zrak mnohých, domnívajících se viděti Boha! Jak klamná znalost věcí budoucích u lidí, tvrdících, že znají budoucnost! Jak klamný soud bídých, kteří sami sebe neznají a hříchy jiných oplakávají! Břevna v oku svém nevidí, ale v očích druhých atomy nalézají! Poněvadž stav nebo každý řád, není-li řízen tak, jak byl založen, má býti spíše považován za blud. Nemůže člověk vysvětliti, jak mnoho věcí, jež řádně konány jsou dobré, stává se zlem, konají-li se povrchně. Co mám proto činiti na světě, když i ty, jež považují za svaté, vidím tak ubohé? Nešťastný já člověk, kdo mne vysvobodí ze žaláře smrti této? Jaké jest toto utěšení nebo spíše zpuštění a myslí mé každodenní soužení, když se mi nelíbí nic kromě svatých, kteří jsou na zemi, a ty vidím zločinnými, takže nechci dále žíti. Chci zemřít, toužím býti rozdělen a býti s Kristem. Je-li taková nedokonalost spravedlivých, proč tu stojím? Nemám zde trvalého města, nýbrž hledám budoucí. Úteku tedy s nešlechtného světa, od tohoto dobra žalostného a nejistého, poněvadž věřím, že užiji dobré věci Hospodina v zemi živých. To ovšem netvrdím o mužích osvědčených a vynikajících, jichž málo nacházím, ale o těch bylo řečeno, domnívám se, kdož se považují za dokonalé, vystavující soudu činy jiných, ač se spolu nemohou dohodnouti, aby tělesný soudil duchovního, byť i ten, jenž jest duchovní, se hanebně ponořil do tělesných starostí.

O sobě samém

A nad těmito se rmoutě, rmoutím se nad sebou, jsa neméně tělesný než oni. Neboť abych s uzarděním doznal a uslzen vzpomněl uplynulých dob, kvetoucí mladosti asi dvanáct let prožil jsem hanebně a zhýrale; ostatek času neplodně pohřížen do časných starostí, ach, žalostně jsem ztrávil! Od dětství jemně vychován v obžerství jsem žil; když jsem byl ještě chlapec a nemohl si toho zasloužiti, nikoli svým, nýbrž rodičů přičiněním, měl jsem postupně sedm obročí, jež mi spíše byla jedy, a kazila mou duši, neboť jsem se nedovedl modliti ani za sebe ani za mrtvé, je-

jichž platy a almužny jsem přece jedl a pil. Zbytečně a nákladně jsem se oblékal. Konečně, jsa ještě chlapec, byl jsem dán na studia. Přiměřeně vzdělán ve svobodných uměních počal jsem putovati světem za studiem. Nejprve šel jsem do Prahy, Paduy, Bologny, Montpellieru a Paříže, kde jsem viděl, naučil se a činil zlé i dobré. Nevím, zda jsem prospěl, když jsem v mravech poklesl. Na některých místech jsem běžel nejzvrácenější cestou a neprospívalo učiti se vědě a hřešením upadat v nevědomost nebo hřích, což není nic jiného, než že jsem se hřešením v nic obracel a nevěděl. Nevěděl ovšem od pravdy odvrácen a sebe samého hřešením zapomenuv. Potom konečně, nemaje ani plných dvacet šest let, bez jakékoli předběžné práce nebo zásluhy, byl jsem od papeže Řehoře XI. povýšen za biskupa míšeňského.

Když mne o polední spícího na lavici posel budil, abych vstal, a sděloval mi novinku, vyslechl jsem ji leže a předstíraje, že spím; v duchu jsem však myslel, jak Pán ustavičně zvyšuje mé hodnosti a jak jsem nicméně nehodný a nevděčný. Protože jsem však byl marnivý, počal jsem budícímu mne poslu vyčítati: Proč mne nenecháš spát? On odpověděl: Bohu i lidem jsi nevděčný. Zda ti nepřináším bez tvé námahy slavnou církev? Kdyby ji měl druhý, s velkým úsilím by procestoval rozsáhlé prostory světa. Na to já zase: Zda jsem si ji vyspal či vysnil? Mlčky však o věci přemítaje vzdával jsem v srdci díky Bohu.

O Bože můj, jak světský a jak neužitečný biskup jsem tehdy byl, pro stud se hanbím vyprávěti! A ani tak mne neopustila boží štědrost, aby mne v několika málo letech zase nepovýšila. Neboť jsem byl od papeže Urbana VI. motu proprio, bez vědomí mého i mých rodičů i císaře a českého krále Karla ustanoven metropolitou pražským a můj předchůdce a strýc povýšen za kardinála kněze titulu Basiliky dvanácti apoštolů. A když mi to bylo zázračně oznámeno blahoslavenou Pannou u jakéhosi jejího kostela, ačkoli ještě světský, přece zachovával jsem to v srdci usiluje se opravit svůj život v lepší. A konečně po uplynutí několika dnů byl jsem od téhož císaře ustanoven kancléřem jeho syna krále Václava.

Jakých hodností však a bohatství jsem ve světě dosáhl, nemohu zde vypravovati. Neboť se pamatuji, že jsem viděl tři papeže a devět králů a knížat bez počtu, od nichž podle světské ctižádosti jsem dosáhl nemalých užitek i poct. Podobně byla sláva a bohatství v domě otce mého, tyto jednotlivosti však zkracuji, poněvadž jich nelze snadně vyprávěti.

Toto jsem však proto vyložil, abych byl více zahanben a byla patrna má nevděčnost a bylo známo, do jakých marností tohoto světa jsem upadl. Že se na mne usmíval svět a činil zadost mým touhám, miloval jsem tedy svět s jeho hříchy a žádostmi a od něho byl jsem podobně milován, a málo jsem se tehdy staral o stvořitele světa, jenž mne, ač velmi marnivého, přece velice miloval udíleje mi štědře veliké duchovní dary a podobné vidění a zjevení pozoruhodná, jichž jsem však tehdy z lehkomyšlnosti valně nedbal.

● pravém šlechtictví

O trojím zlém, v němž člověk následuje světskou marnost

Protože duch a tělo se dohodly na špatném míru, zvráceným řádem duše následuje žádosti těla jako pán sluhu, neboť tělo ze země jsouc a pozemské věci milujíc zatěžuje duši a táhne ji dolů. Hned otvírá brány svých smyslů a ukazuje duši rozlehlý svět s jeho radovánkami a chťiči a dává jí předem okusit a poznat hořkou slast, roztomilého nepřítele, lahodný jed, smrtící život; hned duše zkoumá okolnosti a příčiny věcí, rozdílů druhů, dívá se na světskou slávu, obdivuje se jí, rozeznává, miluje a žádá si jí a touží hned po tom, hned po onom. A poněvadž poznává, že pro světskou slávu třeba usilovati hlavně o tři věci, na nichž spočívá nádhera a marnost světa jako na nejpevnějších sloupech, usiluje tedy ze zpupnosti o urozenost, z násilnosti o moc a z lakoty o bohatství. Tyto věci totiž nejprve vyhledává jako trojí provázek, jehož nelze snadno rozplést, neboť ví, že všeho zlého hlava je pýcha, všech křivd příčina je moc a násilí, všeho zlého kořen že je lakota. A proto usiluje o toto tré jako hlavní ze všech neřestí a v jejich dosažení vidí nemalé štěstí. A tak si člověk svým snažením sám ubližuje, když od úzké cesty a stezky, jež vede k vlasti, zabloudil na široké a pohodlné cesty světa.

Též o žádosti, jež jest počátek všeho zlého

Neboť žádost jest počátek všeho zlého a přední příčina hříchu, jestliže má za následek vůli vykonati zlé, jež dokonává hřích. Neboť žádný hřích není bez žádosti a vůle, jestliže nevyplývá z předcházejících příčin. Každá vůle má pak v sobě předem žádost, a ani sám akt hříchu a jeho dovršení neděje se bez žádosti. Proto podobně ani dobré skutky se nemohou státi bez dobré žádosti, což jasně ukazuje prorok řka: Zachtělo se duši mé žádati spravedlností tvých každého času. Dobro tedy, jež se děje bez dobré žádosti, to jest dobré touhy a dobré vůle, není milé. Proto tedy, když se duch zcela oddal svodům těla a konání všeho zlého a snažení po světských marnostech, nic se jeho žádosti nejeví tak sladké a o nic toužebněji neusiluje, jako o světskou slávu, kteráž jest ve vrchole urozenosti, velkoleposti moci a nahromadění bohatství. Pročť jest nám promluvíti, pokud Bůh dá, o tomto trém jako nej přednějším počátku rozkladu tohoto světa, nehledanou výmluvností, aby mnohomluvná řeč nevzbudila omrzelosti.

O prázdné chloubě urozenosti

Přístupme tedy k prázdné chloubě, již se kdo na tomto světě považuje za slavného. A protože marnivý člověk žijící na tomto světě se nejčastěji chlubí jménem urozenosti, přejdeme k podivné a pověstné marnosti lidského výmyslu, jež se připsuje urozenosti rodu, a tažme se, k čemu

je urozenost. A podle pravdivější definice jest třeba věděti, že urozenost jest ctné potomstvo pocházející ze starého kmene předků. Ale lidským zneužitím se urozenost vysvětluje jinak; praví totiž, že urozenost může existovati i bez ctností a domnívají se, že je v pouhé starobylosti předků a bohatství. Co však prospívá urozenost, chybí-li ti ozdoba ctností? Co však prospívá, jestliže tvoji předkové byli většinou šlechtí, aby sis odtud přisvojoval jméno šlechtice? Každý sám sobě stává se urozeným, když jedná ctnostně; ale to nic nepomáhá potomkům, jestliže je neoznačuje vlastní ctnost. Neboť synům nelze vyplatiti přečiny otců, ani otcům nelze odpykati zločiny, jichž se dopustí synové, jakož praví prorok: Syn neponese nepravosti otcovy a otec neponese nepravosti synovy. A naopak jeden každý získá si zásluhu podle svých ctností a u Boha každý dostane svou mzdu. Neboť co prospívá bohatství k dovršení a zvětšení urozenosti, když majetek sám o sobě nezuschlechťuje? Neboť kdyby věci měly větší cenu než osoba, člověk by nutně byl méněcennější. Neboť vše jest pro člověka, z toho tedy vyplývá, že všecko je nižší než člověk, a tak je jasno, že rodu více pomáhají ctnosti než potomstvo a bohatství. Zcela tak se také považují za ušlechtilé drahokamy, poněvadž vynikají příbuznými v sobě silami a pro ně jsou ušlechtilé a proto drahocenné. Tak se také mnohé aromatické rostliny považují za vzácné a ušlechtilé, protože mají v sobě zárodky přemnohých sil. Taktéž a ze stejného důvodu, byť i ze selského nebo plebejského rodu narozen, kdo procestoval končiny zemské za studiem, jako se nalézají slavní mistři a jiní, vynikající ctností a učeností; co do urozenosti a vzácnosti dostávají přednost před ostatními, kdož namáhavěji usilovali nabýti perly vzácné učenosti s vůní ctností. Proč je tedy za neurozené bude prohlašovati nestálá žvanivost lidí, kdož se stkví jako slunce nebeskou ctností, a když učení budou jako hvězdy do nekonečných věčností? Nadto kdokoli se domnívá a myslí, že člověk vynikající mocí a bohatstvím vyniká nad chudého dělníka, jenž si práci a řemeslem vydělává chléb, protože ho vidí ubohého a opovrženíhodného a oděného špinavým rouchem, sám pak nádherně oblečen zlatem a drahokamy zpupně bydlí mezi malovanými koberci egyptskými. Řekneš-li, že boháč vyniká majetkem, již dříve jsme ti ukázali, že bohatství nestačí samo o sobě; uveďeš-li moc, pravíme, že ani ta není příhodná, protože je násilná a vhodná k tyranské krutosti a obyčejně se nesnáší s ctností; a i tato bez bohatství zmůže málo anebo nic. Kdybys pak tvrdil, že šlechtic vyniká starobylostí předků, i toto lze vyvrátiti. Neboť jestliže přihlížíme k starobylosti, stejně dobře najdeš starobylost rodu u lidí nuzných a chudých. Stejným tedy důvodem, jako se tento nazývá urozeným pro starobylost bohatých rodičů, budou i potomci od pradávna chudých rodičů urození, neřekneš-li, že příčiny urozenosti jsou moc a bohatství a chudoba příčinou neurozenosti. Nakolik toto dvě, moc a bohatství, chybí, tedy z téhož důvodu pošetilý dav zpupných nerozvážně prohlásí i Krista za neurozeného a plebejce, neboť nevládl mocí, kdož sám se ponížil přijav podobu otroka, chudšas zrozený z chudické matky, jenž neměl, kam by hlavu sklonil než v cizích jesličkách, zavinut v laciných hadrech, nebo že jeho domnělý otec Josef byl chudý tesař; on však pocházel z nejurozenějšího rodu, totiž z kmene Judova a pokolení Davidova. Je tedy jisto, že urozenost se rodí z ctností, a ni-

koli z neřestí. Jinak v světském smyslu ne ctnost činí urozeným, nýbrž výmysl lidské zvědavosti, zakládající se na bohatství, moci, starobylosti. Konečně, protože se člověk považuje za vznešenějšího než všecko ostatní, jakým způsobem odliším navzájem těla, jež stvořitel všeho složil z téže látky bláta, a vdechl jim stejný dech života a jichž otec byl jediný, Adam, a všichni jsou jedno potomstvo jediného otce. Tedy všichni jsou stejně urozeni od přírody. A nepomáhá, když někdo pochází z rodičů urozených a zvrhne se, mluví-li se při něm o urozenosti, neboť se zdá, že ji poskvřnil neřestmi. To totiž nejvíce vytýkáme urozeným podle těla, že jejich činy je činí zvrhlými a špatný život. Neboť tito upadají v tak velikou marnost, že spatřují urozenost toliko v olupování chudých, v urážení pokorných a ve špíně smilstva, pýše, nadutosti a podobných věcech; a, což je zcela zavrženíhodné a pohanské, dobré skutky a činy odsuzují, Boha nectí, nedbajíce jeho slov: Kdož mne potupili, zavržení budou, nýbrž svou marnou urozeností činí se před Bohem nešlechtnými. V tom jest právě šlechtictví před Bohem a lidmi, aby čím kdo jest větší, tím více se pokořil, aby přibývalo známek jeho ctností a aby se věnoval podle svých sil konání dobrých skutků, Boha miloval a bál se ho. Neboť byť i podle ohlasu světa byl kdo považován za urozeného, mnohem silněji se v něm zastkví pravá urozenost, zvětší-li se jeho ctnosti. Nedej se tedy svěsti marným dýmem urozenosti, obzvláště když takové věci bez opory ctností uvádějí tvou duši v zatemnění plné chyb. Neboť kdo se povznáší výškou urozenosti, svou pýchou často padna ponoří se do nejspínavější louže potupy.

O smrti Vojtěcha Raňkova

Když pražský arcibiskup Jan z Jenštejna s pomocí blahoslavené Panny složil historii o svátku Navštívení Panny Marie, poslal ji k opravení mistru theologie Vojtěchovi zbožné paměti, scholastiku pražskému, aby v ní nebylo nic závadného. Ten však mu ji rozhořčeně poslal zpět podotýkaje, že nemá zaváděti nezvyklých novot, a v dopise jej ostře pokáral. A když arcibiskup nedbal těch slov, ale trval na svém počínání zaváděje ten svátek, také Vojtěch vždy reptaje odporoval, takže složil proti němu několik knížek a z nich jednu proti zavedení řečeného svátku. Ale blahoslavená Panna svou prosbou a milostí mu pomohla, že arcibiskup něco sepsal proti jeho knížkám a jmenovitě proti knize, týkající se svátku; a v těchto spisech vyslovil hrozby proti řečenému mistru, aby se nepokoušel o nic proti Panně Marii, jinak aby jistě věděl, že ho blahoslavená Panna potrestá, takže se nedožije svátku Navštívení. Když však nechtěl přestati, byl pokárán těžkou chorobou. Ale ani tak se nenapravil; nabyv totiž sil, poslal knihu, kterou sepsal proti uvedenému svátku i samému arcibiskupovi, jak ke kurii římské, tak i na různé university. Když pak nechtěl upustiti od svého předsevzetí, počal náhle zase pozbývat sil a nakonec tak zeslábl, že se i lékaři vzdali naděje na jeho uzdravení. Poslal tedy k němu arcibiskup zbožného muže Matěje, probošta roudnického, aby arcibiskupovi odpustil, jestliže proti němu v něčem zavinil; což i učinil a sám žádal arcibiskupa o totéž.

Septem annis p'dicando
plm ad epim quit. Tu
in translatione sci thoe
ad pinam vin. Ad mar
et ad nullam. h'q' eius
hoc nota an apliau o'a

Gaudi nos deus
salutaris i'et
aplanm tuoz petri et
pauli et thome nos cu
tre plians quoz donata
fideles esse doctrinis que
fiant huius tempis. Ad
mar et ad alias hos oia
de aplis. Ad nullā audn
autem mms p'de gaudi no
deus cum o'ne tempis co
petenti. q'ia iam nō est
ge. Annis horat illa per
manus autem pro la clare
s'oumme. Per mando off
fudn autem co vos qui sca
ti etis. Credo dr. p'lio de a
postolis. Sancti proco
pi confessoris. Ad pinā
vin aut sup p'salms
Laudate pueri dō p' omnia

Suscipite beat
procopi solēpna
celebranda tibi su

me pater grates atq' laudes
exsoluimus qui seruos tuos
in tua m'ificas in adlo glā
se conascap. Dilectus deo fin

Sancti lumbi y' Confessor dei
sine q'ite confessor sub nota
sicut. Wa que anclaxis vel si
placet ymprimis sub nota a
lia. v. Annaur cum do. et ad
mg' an. Annunziata est po
tencia saluatoris in mentis
lia procopi confessoris qui
aput d'annu et homines digni
memoria cum sanctis iam
etia tripudiat in glia dno
Plenam in nobis e
tue saluator tue v
tutis opare medelam ut

Tentýž probošt k tomu dodal, aby aspoň ještě prohlásil, že řečený svátek je svatý a katolický; Vojtěch však odmítl a ihned potom oněměl, a nemohl již dále nic říci o tom svátku, maje ústa strašně zkrřivena. A ihned se mu přitížilo. Arcibiskupovi, jenž byl tehdy na hradě Helfenburku, vzdáleném od Prahy na dobrý denní pochod, bylo řečeno, že Vojtěch umírá a možná zemře ještě té noci. Arcibiskup však před osobami věrohodnými a vynikajícími řekl, že nezemře, ale bude žítí ještě do svátku Nanebevzetí, který měl býti teprve asi za osm dní. A dodal, že toho dne zemře proto, aby se tak zjevně všem ukázalo, že kdo byl proti Panně Marii při svátku Navštívení, bude od ní potrestán na svátek jejího Nanebevzetí. Ale opět přišla klamná zpráva, že Vojtěch zemřel tři dni před Nanebevzetím. I počal se z toho arcibiskup velmi stydět, že neprozřetelně mluvil. Přece však řekl znovu: Nevěřím, ale zemře na svátek Nanebevzetí, jak jsem řekl. Ale po třech dnech přišly jiné bezpečné noviny, sdělující, že se rozžehnal se světem v den Nanebevzetí, když byla zpívána velká mše v kostele pražském.

O jeho skonu nemusím podrobně vykládati, přece však třeba věděti, že matrony nemohly nijak zatlačiti jeho jazyk, aby daleko a ohavně mu nevisel z úst až na prsa. Věřím, že tento jazyk tak ven visící znamenal, že si počínal svým jazykem příliš volně proti blahoslavené Panně. Hle, jak bylo ověřeno, cokoli o něm bylo řečeno! Neboť se nedočkal ani svátku Navštívení a zemřel v tu hodinu, jak mu bylo řečeno. Necht' se však proto věřící nedomnívají, že by řečený mistr proto byl zatracen, čehož Bůh nedej, ale byl toliko časné potrestán pro příklad jiným nepřátelům Panny Marie.

List matce poslaný z Paříže

Nejroztomilejší matko.

Když se včera můj neklid rychle vzmáhal, protože jsem dávno neměl žádných novin z našich krajů, a když jsem se proto sám v sobě soužil přemýšlením a zarmucoval se z toho, všemohoucí milost boží, jež srdce lidská po temnotách zármutku častěji dovede oblažiti nenadálou potěchou, svým slitováním a svou laskavostí vzhlédla na mne, pokleslého na duchu; neboť přišel Hevilem, posel krále francouzského, a sdělil mi, že vy i všichni moji přátelé jste zdrávi a máte se dobře, a plně mne poučil o jiných novinkách u vás zběhlých. Mezi jiným, co jste mu kázala vyřídit, a pro potvrzení svých slov, donesl mi prsten drahocenný, prsten totiž zlatý, jehož ryzí zlato označuje větší ryzost myslí drahocny, neboť ze zlata vaší myslí vzešlo i zlato hmotné, jež dosvědčilo totožnost myslí. V řečeném prstenu byl také vzácný drahokam zelený, jenž se zdál býti pohřben ve zlatě, na podobenství vaší zlaté myslí, do níž je stále ponořen vznešený drahokam ustavičnou zelení v zimě jako na jaře se zelenající, již ani zima neublíží ani ledový mráz neoslabí. Když jsem tedy dostal tento veliký a cenný dar, divil jsem se, proč se taková věc posílá studentu, jenž má usilovati o pokoru a nikoli míti ruce blyštící se zlatem. Ale onen prsten, nejdražší matko, zdá se míti skrytou sílu, že toho, jemuž je dán, vábí k vroucí lásce, aby dovedl mi-

lovati ty, kdož ho milují. Neboť toho jest více milovati, od koho jsme dostali více podpor. Ale tak se nemá souditi o synovi, jehož láska k matce vychází z přirozeného kořene. Ostatně nemá se dávatí tomu, jehož vše patří dárce. Vyznávám totiž, že všechny hodnosti pozemské a jiná dobra, jež mám, po Bohu od rodičů jsem dostal. Neboť vše, co mají synové, přirozeným dluhem a navzájem jsou dlužní rodičům. Proto nebylo mi třeba posílati žádný dar. Ale uváživ toto vše v hlubinách svého srdce shledal jsem, že tento dar pochází z pouta lásky, zesíleného svazkem přírody.

Za uvedený tedy drahocenný dar stejně jako za ostatní dary nesmírné díky vzdávám, a jestliže moje maličkost nestačí na poděkování a na rovnocennou odplatu, nechť odplatí za mne ten, jenž odměňuje všechny dobré, jenž také osobu vaši zdravou a bez pohromy zachovejž k mé žádoucí potěše a zvláštní radosti.

MATĚJ Z JANOVA

Bible, největší poklad křesťana

Každý, kdo si jest vědom, že má víru, naději a lásku v Krista Ježíše, a k svým bližním v Kristu milování, může říci se svatým Pavlem: Hle, z Boha a před Bohem mluvíme, ne jako lidem se líbíce, ale Bohu, kterýž zkoušuje srdcí našich, poněvadž vše, co mluví, jest Písmo svaté anebo totéž, co znamená celé Písmo svaté.

Svaté víry může si však býti vědom každý, kdokoli si je sám vědom, že věří v syna božího, Ježíše ukřižovaného, a osvědčí se věrným v domě jeho, v církvi svaté, a pro něho rád zapře sebe sama, to jest všechnu vlastní vůli a zvolí nejdobrotivějšího Ježíše za jediné nejvyšší dobro a potřebné, zvolí také jeho život na tomto světě, to jest býti příchozím a cizincem v tomto životě a býti vystaven veškerým protivenstvím a pronásledováním.

Že pak má blaženou naději v Boha, může si doznati tehdy, když ve všech těchto věcech nehledá dosáhnouti jiného mimo Pána Ježíše Krista, milost jeho zde a společnost na věky, tak aby mohl s dobrým svědomím říci ono slovo žalmistovo: Neboť co mi jest na nebi a bez tebe co jsem zde na zemi? K tobě mluvilo srdce mé, tebe jsem hledal.

Že pak má lásku, může se domnívati tehdy, když člověk je zasažen láskou ke Kristu Ježíši a všechno, co je Krista Ježíše nebo o Kristu Ježíši, zvláště pak to mu je milé a příjemné, totiž boží slova a přikázání; a když vše, co dělá, činí především pro lásku Pána Ježíše, a jestliže pro Krista Ježíše miluje své bližní účinně, i své protivníky či nepřátele, nebo se nad nimi slitovává a pomáhá jim. A těm napsáno jest: Miluje-li kdo mne, řeč mou zachovávati bude.

Já tedy před Ježíšem nejdobrotivějším ukřižovaným, poněvadž těchto věcí jak mohu následuji a proměnil jsem je v sebe podle míry, již mi naměřil Bůh, abych nějak mohl dosáhnouti se všemi svatými milosti a pravdy v Kristu Ježíši, a v pravdě říci v jednotě svaté církve výše uvedená slova apoštola, která jsem již, v Pánu posílen a důvěru maje v lásku jeho, vzal na začátku místo všeho, co v budoucnu budu mluvití a psátí, řka: Hle z Boha a před Bohem mluvíme, ne jako lidem se líbíce, ale Bohu, kterýž zkoušuje srdcí našich. Pročež tuto knihu o pravidlech Starého i Nového zákona, již jsem, jak zbožně věřím, z Boha a před Bohem, ne abych se líbil lidem, jak snadno patrné bude v knize samé, ale Ježíši Kristu, Bohu mému ukřižovanému, sebral a uspořádal pro rozeznání svatosti v pravdě, o níž sladký Ježíš praví: Otče, posvětiž jich v pravdě, od předstírané svatosti pokrytců a to nejprve lživých kleriků a těles-